

Особливості дистанційного навчання студентів

Бойченко Н.В.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. В статті розглянуто основні переваги та недоліки дистанційного навчання студентів у вищих навчальних закладах. Визначено показники, засади, функції, педагогічні технології дистанційного навчання. Виявлено навчальна ефективність дистанційної освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, студенти, ознаки, показники, завдання, інформаційні технології.

За останні роки значне розширення можливостей сучасних інформаційних технологій зробило актуальною проблему модернізації системи вищої освіти. Це стосується не тільки появи нових форм навчання, а й розширення кількості різних засобів використання у навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій. Суть такої модернізації освіти найбільш відбивається в концепції дистанційної освіти, яка завдяки розповсюдженню інтернет-технологій, стає найвагомим фактором розвитку освіти та всього суспільства [2].

Застосування дистанційного навчання дає цілу низку переваг, до яких зазвичай відносять наступні:

- можливість комбінування різних форм представлення інформації (текстової, графічної, анімації, відео, аудіо);
- можливість адаптації курсу до індивідуальних особливостей студентів;
- надання студентам права керувати розміром і черговістю видачі порцій навчального матеріалу;
- забезпечення гнучкої взаємодії між студентами та викладачами завдяки технологічній основі.

Проаналізувавши різноманітні визначення науковців, можна виділити основні ознаки, притаманні дистанційному навчанню:

По-перше, дистанційне навчання розглядається як нова форма організації процесу навчання, що базується на принципі самостійного навчання студента.

По-друге, інтерактивна взаємодія між учасниками (студентом і викладачем) педагогічного процесу здійснюється на відстані за допомогою сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Якість впровадження та застосування дистанційної освіти можна оцінювати за допомогою таких показників, як [3]:

- результативність (ступінь засвоюваності знань, можливість застосовувати накопичені знання на практиці, успішність, індивідуальний

процес навчання, гнучкі консультації);

– доступність всім верствам населення (студенти, бізнесмени, інваліди, військовослужбовці та ув'язнені так само мають можливість дистанційно навчатися);

– ресурсомісткість (відсутність необхідності відвідувати лекції й семінари, фінансові витрати, матеріальні ресурси, аудиторії, викладачі і т. д.);

– оперативність (час на засвоєння знань, донесення до студентів і т. д.);

– демократичний зв'язок «викладач – студент»;

– комплексне програмне забезпечення;

– провідні освітні технології.

Таким чином, ефективність дистанційного навчання заснована на тому, що студенти самі почувають необхідність подальшого навчання, а не піддаються тиску з зовні. Вони мають можливість роботи з навчальними матеріалами в такому режимі й обсязі, який підходить безпосередньо їм. Ефект у значній мірі залежить від того, наскільки регулярно займається студент. Послідовне виконання завдань, а також підтримка у всіх питаннях з боку викладача забезпечує планомірне засвоєння знань.

Навчальна ефективність дистанційної освіти та високі економічні показники її впровадження сприяє її популярності на Заході. Для України дистанційне навчання є перспективною, але тільки розвиваючою галуззю освіти.

Розглянемо більш детально засади, на яких ґрунтується дистанційне навчання в вищих навчальних закладах, а саме:

– цілеспрямована і контрольована самостійна робота студента, який може навчатись в зручному для себе місці, за індивідуальним графіком, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання та узгоджену можливість контакту з викладачем по телефону, факсимільному зв'язку, електронній або звичайній пошті, в режимі онлайн в мережі Інтернет, а також у режимі регламентованого візуального контакту;

– підвищений рівень інтерактивності, що особливо виявляється у використанні мережевих технологій у процесі навчання;

– навчальна взаємодія учасників і організаторів навчально-виховного процесу може здійснюватися як синхронно у часі, коли взаємодія учасників здійснюється в один і той же час, так і асинхронно у часі, коли не вимагається і не передбачається одночасна участь учасників при здійсненні їх навчальної взаємодії [1, 4].

До основних функцій дистанційного навчання в вищих навчальних закладах можна віднести [1, 3, 4]:

– забезпечення студентів навчально-методичними матеріалами;

– формування та ведення каталогу інформаційних ресурсів з дисциплін;

– проведення автоматизованого тестування навчальних досягнень студентів (вхідного, поточного, модульного, підсумкового тощо);

– ідентифікація користувачів та їх структуризація за категоріями;

– забезпечення інтерактивного зв'язку студентів з викладачами та студентів між собою;

– забезпечення всіх студентів доступом до інформаційних ресурсів мережі Інтернет для виконання навчальних завдань та інше.

Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій навчання.

Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології створення опосередкованого через програмно-апаратні засоби активного спілкування викладачів із студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи суб'єктів навчання із структурованим навчальним матеріалом, поданим в електронному вигляді [3, 4]. До педагогічних технологій відносяться: кореспондентська технологія, кейс-технологія, TV– технологія, мережева технологія, змішана технологія. Наразі існує декілька технологій дистанційного навчання, які відрізняються за: формою подання навчальних матеріалів; наявністю посередника в системі навчання або за централізованою формою навчання; за ступенем використання телекомунікацій та персональних комп'ютерів; за технологією організації контролю навчального процесу; за ступенем впровадження в технології навчання звичайних методів ведення освітнього процесу; за методами ідентифікації студентів при складанні іспитів [1, 3].

Розглянемо більш детально основні педагогічні технології дистанційного навчання.

Кейс-технологія навчання – це навчання на основі паперових і аудіо носіїв (навчально-методична допомога, диски, підручники). Із студентом працює викладач, який перевіряє виконання надісланих поштою завдань і готовий відповісти на питання студентів по телефону або провести консультацію в спеціальних навчальних центрах. Навчально-методичні матеріали комплектуються в спеціальний набір (кейс), який надсилається студенту для самостійного вивчення [3].

Телевізійна технологія (TV-технологія) характеризується тим, що весь спектр навчальної діяльності центральної освітньої організації «клонується» в численні філіали через супутникові канали зв'язку.

Комп'ютерні мережі через інтернет, інтранет стають ключовим засобом доставки навчальних матеріалів. Мережеві технології включають Інтернет-технології і технології, що використовують можливості локальних і глобальних обчислювальних мереж. Інтернет використовується для забезпечення студентів навчально-методичним матеріалом, а також для інтерактивної взаємодії між викладачем і студентами. [1, 3].

Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку, які класифікуються як [1]:

– презентаційні (книги та друковані матеріали, електронні тексти та публікації, комп'ютерні навчальні програми, мультимедіа, телебачення, радіо, віртуальна реальність та моделювання, електронні підтримуючі системи);

– доставки (радіотрансляція, телетрансляція, CD-ROM, DVD (цифрові відео та аудіо диски), інтернет);

– взаємодії (телеконференції, електронна пошта та ін.).

Електронні підручники є комплектом навчальних, контролюючих, моделюючих та інших програм, в яких відображено основний науковий зміст навчальної дисципліни. Аудіоролики – це інформація електронного підручника в аудіоформаті. Відеоролики – візуальний або аудіовізуальний матеріал, який передбачає процес виконання лабораторних робіт, експерименти, фільми наукового характеру.

Такі засоби нових інформаційних технологій як телеконференційний зв'язок або відеотелефон забезпечують можливість двостороннього зв'язку між викладачем і студентом. При цьому відбувається одночасна двостороння передача відеозображення, звуку та графічних ілюстрацій [3].

Чат-конференція – це засіб швидкого обміну інформацією за допомогою текстових повідомлень з одним або кількома співрозмовниками в режимі реального часу. Такий спосіб обміну інформації в педагогічній діяльності використовується для дискусій, обговорення проблемних питань та проблемних тем, для надання групових та індивідуальних консультацій.

Веб-технології (WWW)– поняття, яким користуються для позначення ряду технологій та послуг Інтернету. Веб-технології передбачають спільну активну діяльність людей, зокрема викладачів та студентів, у наповненні всесвітньої мережі матеріалами, в обміні своїми навичками й уміннями, формує в них «мережеву» логіку та інформаційну культуру [1].

Електронна пошта (E-mail) відноситься до технологій дистанційного доступу. Це один з режимів послуг, що надаються комп'ютерними мережами, який дозволяє користувачам (викладачам, студентам) обмінюватись текстовими та графічними повідомленнями. Традиційна базова комп'ютерна підготовка користувача достатня для вільної роботи в режимі електронної пошти. За допомогою електронної пошти можна сконструювати «віртуальні навчальні класи» [1].

Доцільно виділити переваги і недоліки дистанційного навчання. До переваг дистанційної форми навчання порівняно з іншими формами навчання слід віднести: неперевершену швидкість оновлення знань за підтримки інформаційних ресурсів, що обираються студентами зі світових електронних інформаційних мереж; її екстериторіальність (немає прив'язки до певної території); можливість займатися в будь-якому місці, де є комп'ютер, матеріал суворо дозований по тижнях і збігається з усіма вимогами, які пред'являються до студентів, крім того, у студента є можливість виконувати завдання в зручний для нього час.

Серед недоліків дистанційного навчання можна виділити: відсутність очного спілкування між викладачем та студентом (ніякий комп'ютер не здатен замінити живе слово висококваліфікованого та ерудованого лектора), що, ускладнює організацію індивідуального підходу у навчанні й вихованні; недостатню технічну оснащеність як вищих навчальних закладів, так і студентів; нестачу практичних занять і відсутність постійного контролю (студенти не завжди самодисципліновані, свідомі і самостійні); проблеми методичного характеру (недостатня кількість якісних навчальних матеріалів, неможливість демонстрації виконання технічних процесів).

Проте дистанційна освіта – навчання на відстані – стала справжньою новацією 21 століття оскільки їй притаманна відкритість, безперервність, економічність, доступність.

Література:

1. Бойченко Н. В. Інноваційні технології в системі підготовки спортсменів-єдиноборців / Н. В. Бойченко, Я. В. Алексєнко, І. А. Алексєєва // Проблеми и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях // Сборник статей XI международной научной конференции, 6 февраля 2015 года. — Белгород — Харьков — Красноярск : ХГАФК, 2015. — С. 25-27.

2. Бойченко Н. В. Применение информационных технологий в спорте и восточных единоборствах / Н. В. Бойченко, І. А. Алексєєва, Я. В. Алексєнко // Проблеми и перспективы спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях // Сборник статей IX международной научной конференции, 8-9 февраля 2013 года. – Белгород-Харьков-Красноярск-Москва : ХГАДИ, 2013. – С 56-58.

3. Бойченко Н. В. Розробка дистанційного курсу «Спортивна метрологія» для організації індивідуальної роботи студентів спеціалізації «Фізичне виховання та спорт» / Н. В. Бойченко, І. А. Алексєєва, Я. В. Алексєнко // Єдиноборства № 2. Научный журнал // материалы XII международной научной конференции «Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях». – Харьков : ХГАФК, 2016. — С. 70-73.

4. Ермаков С. С. Основы создания информационной системы обеспечения научных исследований в контексте единого образовательного пространства / С. С. Ермаков // Наука в олимпийском спорте, 2005, – № 2. – С. 117-127.

Відомості про автора:

Бойченко Наталя Валентинівна –

кандидат наук з ФВ та С, доцент, доцент кафедри єдиноборств, МСУ з дзюдо
ORCID.ORG/0000-0003-4821-5900

natalya-meg@ukr.net

Харківська державна академія фізичної культури

Надійшла до редакції 23.12.2016 р.